وەزارەتی سامانەسروشتییەکان

ژمارە : ٦٦١٥ لە ٢٠٢٠/١٢/٢٢

بەپشت بەستن بە حوكمی ماددەكانی (هەشت و نۆ) و برِگەی (شەشەم) لە ماددەی (چل) و ماددەی (شەست) لەیاسای نەوت و گازی هەریمی كوردستان- عیراق ژمارە (٢٢)ی ساڵی (٢٠٠٧) ئەم رێنماییەی خوارەوەمان دەركرد:

رێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٢٠

رێنمایی تایبەت بەمۆڵەتدان و كاركردنی پاڵاوتگەی نەوت

ماددەی (١): پێناسەكان

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە ماناكانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم رێنماییە:

- **هەرێم**: هەرێمی كوردستان-عێراق.
- **وەزارەت**: وەزارەتی سامانە سروشتییەكانی حكومەتی هەرێمی كوردستان- عێراق.
- **وەزیر**: وەزیری سامانە سروشتییەكانی حكومەتی هەرێمی كوردستان- عێراق.
- **نەوتی خاو**: ئاوێتەیەكی هایدرۆكاربۆنی شلە كە لەژێر زەویدا هەیەو دەتوانرێت دەربهێنرێت و پوخت بكرێت.
- **پاڵاوتگە**: هەر كارگەیەك بەهەر قەبارەیەك كەتێیدا نەوتی خاو عەمبار بكرێت و لەرێگای یەكەی پێشەسازی بپاڵێورێت بۆ بەرهەمەكانی هایدروكاربۆنی وەك بەنزین،دیزل، نەوتی سپی، نەوتی رەش و هتد.
- **بەرێوەبەری جێبەجێكار**: كەسێكی گونجاو و خاوەن شارەزایی كەبەرپرسیار دەبێت لەبەرێوەبردنی پاڵاوتگە، بەرەزامەندی پێشوەختی وەزارەت.
- **لیژنەی پێداچوون**: لیژنەیەک كە لە برگەی چواردەیەمی ئەم رێنماییە ئاماژەی پێكراوە.
- **لیژنەی بەدوواداچوون**: لیژنەیەک كە پێک دێت لە كەسانی پسپۆر لە وەزارەتی سامانە سروشتییەكان، و لەلایەن وەزیرەوە پێكدەهێنرێت.

ماددەی (٢):

وەزارەت بەهیچ شێوەیەک بەرپرسیار نابێت لە دابین كردنی نەوت و كەرەستەی خاو بۆ پاڵاوتگەكان.

ماددەی (٣):

بە هیچ شێوەیەك رێگە نادرێت بەپاڵاوتگە بازرگانی بە نەوتی خاو یان ئەو بەرهەمە نەوتییانە بكات كە لە پاڵاوتگەكەدا بەرهەم نەهێنرابێت.

ماددەی (٤):

پاڵاوتگە سەربەست دەبێت لەچۆنییەتی فرۆشتن و دانانی نرخی بەرهەمەكانی بە ئاگاداركردنەوەی وەزارەت. وەزارەت ئەولەوییەتی دەبێت لە كرینی بەرهەمەكانی پاڵاوتگە لە كاتی پێویستدا.

ماددەی (٥):

تەرخانکردنی زەوی پێویست بۆ دروستکردنی پاڵاوتگە بەپێی مەرجەکانی ئەم ڕێنماییە دەبێت، و ناکرێت جگە لە پاڵاوتنی نەوت بۆ هیچ مەبەستێکی تر بەکاربهێنرێت.

ماددەی (٦):

پاڵاوتگە بەرپرسیار دەبێت لە دابین کردنی ووزەی کارەبای پێویست بۆ پاڵاوتگە و دامەزراندنی یەکەی کارەبای پەیوەندیدار بەم مەبەستە بەپێی مەرجەکانی ئەم ڕێنماییانە.

ماددەی (٧):

پاڵاوتگە دەبێت پابەند بێت بە کارکردن بەپێی پێوەری جیهانی پیشەسازی (API) و مەرجەکانی سەلامەتی و پاراستنی ژینگەی ئەم ڕێنماییانە.

ماددەی (٨):

کوالێتی بەرهەمەکانی پاڵاوتگە نابێت لە ئاستی دیاریکراو لەپێوەری عێراقی یان (Euro 4) کەمتر بێت.

ماددەی (٩):

بە مەبەستی سەیرکردن و پێداچوونەوەو پێدانی ڕەزامەندی بەداواکاری مۆڵەت، لیژنەیەکی پێداچوونەوە لەناوخۆی وەزارەتدا پێکدەهێنرێت لەلایەن وەزیرەوە ، و ئەنجامی پێداچوونەوەکەیان بەداواکاری مۆڵەتی دروستکردنی پاڵاوتگە ئاڕاستەی وەزیر دەکرێت.

ماددەی (١٠):

وەزیری سامانە سروشتییەکان بە پشتبەستن بە ڕاپۆرتی لیژنەی بەدواداچوون و پاش وەرگرتنی لاری نەبوونی لایەنە پەیوەندیدارەکان مافی پێدان یان پێنەدانی مۆڵەتی پاڵاوتگەی دەبێت ، بەداواکاری مۆڵەت ودەبێت لە ماوەی دوو مانگدا وەڵامی داواکاری مۆڵەتەکە بدرێتەوەو لە باری رازی نەبووندا دەبێت هۆکاری رازی نەبوون روون بکرێتەوە.

ماددەی (١١): مەرجەکانی تایبەت بەپێدانی مۆڵەت بۆ دامەزراندن و کارکردنی پاڵاوتگە

یەکەم: مەرجەکانی داواکردنی مۆڵەت بۆ دامەزراندن و ڕێکارەکانی بەکارخستنی پاڵاوتگە

١- داواکاری مۆڵەت بۆ دامەزراندنی هەر پاڵاوتگەیەک لەڕێی فۆڕمی تایبەت دەبێت کە پێشکەش دەکرێت بە وەزارەتی سامانە سروشتییەکان.

٢- جیا لەفۆرمی تایبەت هەر داواکارییەك دەبێ بەلایەنی کەم بەسێ (٣) کۆپی پێشکەش بەوەزارەت بکرێت کەخوێندنەوەو لێکۆڵینەوەی ووردی پاڵاوتگەی تێدابێت ، بە مەرجێك ئەم لایەنە سەرەکییانە لەخۆ بگرێت:

أ- نەخشەسازی و تەکنەلۆجیای پێشنیارکراو بەپێی مەرجە تەکنیکییەکانی ئەم ڕێنماییە دەبێت.

ب- لێکۆڵینەوەی کەڵکی ئابووری بەپێی مەرجەکانی ئابووری ئەم ڕێنماییە بێت.

ت- دەبێت بەڕێوەبەری جێبەجێکار پاڵاوتگەکە بەڵگەی پەسەندکراوی فەرمی سەلمێنەری کاری لەپێشینەی پێشکەش بکات، کەوا لەبەکارخستن و بەڕێوەبردنی پاڵاوتگە بە قەبارەی زیاتر لە (٢٥٠٠٠) بەرمیل لە ڕۆژێکدا، کاری کردووە.

ث- دەرخستن و روونکردنەوەی راستەقینەیی بۆ چۆنییەتی دابینکردنی کەرەستە خاوەکان و دیاریکردنی سەرچاوەکەی بۆ پرۆژەکەو ، هەروەها دەستنیشانکردنی خەسڵەتەکانی لەڕووی کوالێتییەوە.

ج- مادده بەرهەمێنراوەکان وکوالێتییەکەی دەبێت بەپێی مەرجە تەکنیکییەکانی ئەم ڕێنماییە بێت.

ح- دەبێت نەخشەسازی ئەندازیاری و دڵنیابوون لەکوالێتی کەرەستەکان و بەکارخستنیان بەپێی پێوەری جیهانی (API) بێت لەڕووی سەلامەتی و ژینگەییەوە.

دووەم: ماوەی مۆڵەت و رسوماتی پەیوەست بە مۆڵەتدان

١- ماوەی مۆڵەت بۆ پێنج (٥) ساڵ دەبێت لە ڕۆژی یەکەمی کارکردنی پاڵاوتگەکە هەژمار دەکرێت، بەڵام درێژکردنەوەی مۆڵەت لەڕێی فۆڕمێکی جیاوازەوە دەبێت کە پێشکەش بەوەزارەت دەکرێت.

٢- بڕی (١٥٠٠) هەزارو پێنج سەد دۆلاری ئەمریکی وەك رسوماتی کارگێڕی وەردەگیرێت.

٣- لە ئەگەری پێدانی ڕەزامەندی مۆڵەت بەداواکار ، ئەوا بڕی (١٢٠،٠٠٠) سەدو بیست هەزار دۆلاری ئەمریکی بۆ پاڵاوتگەی گەورە سەرەوەی (٥٠٠٠٠) بەرمیل لە رۆژێکدا ، وبڕی (٨٠،٠٠٠) هەشتا هەزار دۆلاری ئەمریکی بۆ پاڵاوتگەی بچووك (٣٠٠٠٠-٥٠٠٠٠) بەرمیل لە رۆژێکدا وەك رەسمی پێدانی مۆڵەت وەردەگیرێت.

٤- هەر دوو بڕە پارەی کە لەبڕگەی (٢) و (٣) لە سەرەوە دیاریکراوە بە پسوولەی (٣٧ أ) وەردەگیرێت و دەخرێتەسەر حسابی وەزارەتی دارایی و ئابووری حکومەتی هەرێمی کوردستان - عێراق.

٥- پێویستە پێش وەرگرتنی مۆڵەت ، بڕی (٣٠٠،٠٠٠ $) بۆ پاڵاوتگەی گەورە و بڕی (٢٠٠،٠٠٠$) بۆ پاڵاوتگەی بچووك وەك دڵنیایی دابنرێت لەحسابی بانکی دەستنیشانکراو لە لایەن وەزارەتەوە ئەم بڕە پارەیە دەتوانرێت لەلایەن خاوەن مۆڵەت وەربگیرێتەوە پاش تەواوبوونی مۆڵەت وجێبەجێکردنی مەرجەکان ولابردنی پاڵاوتگەکە بەتەواوی.

سێیەم: مەرجەکانی زەوی وشوێنی پاڵاوتگە:

١-خاوەن پرۆژەی پاڵاوتگە ئەگەر زەوی موڵکی خۆی هەبوو و رووبەرەکەشی گونجاو و لەباربوو ئەوا دەتوانێت بەکاری بهێنێت بۆ درووستکردنی پاڵاوتگە.

٢- پاش وەرگرتنی رەزامەندی لەسەر داواکاری درووستکردنی پاڵاوتگەکە ، وەزارەت بە نووسراو داوا لە وەزارەتی کشتوکاڵ وسەرچاوەکانی ئاو دەکات تاوەکو پارچە زەوییەکی بەردەڵان دابین بکات کە گونجاو بێت لەگەڵ نەخشەسازی و قەبارەی بەرهەمی پاڵاوتگەکە.

٣- داواكار ئەگەر خۆی لە شوێنێكی دیاریكراو پارچە زەوییەكی گونجاوی بەردەڵانی دەستنیشانكرد ئەوا دەتوانێت رێكارەكان بەشێوەیەكی پێچەوانەیی بۆ بەدەستخستنی پارچە زەوییەكە بكات و پاشان وەزارەت راو سەرنج و رەزامەندی وەزارەتی كشتوكاڵ و سەرچاوەكانی ئاو وەردەگرێت.
٤- زەوی دەستنیشانكراو بۆ پرۆژەكە دەبێت دوور بێت لە كێڵگە نەوتی وگازییەكان و بۆڕییەكانی گواستنەوەی نەوت و گازەوە بەدووری (١٠)كم چوارگۆشە لە ئێستادا ، و لە زەوییە پلان بۆ دانراوەكاندا.
٥- ئەو پارچە زەوییەی تەرخان دەكرێت بۆ پرۆژەكە نابێت هیچ بەربەستێكی یاسایی هەبێت بۆ بەدەستهێنان وبەكارهێنانی و بەڵگەی پەیوەست ولاری نەبوونی لایەنە پەیوەندیدارەكان بۆ ئەم مەبەستە پێشكەش بەوەزارەت بكرێت.
٦- هەر زیادەڕۆییەك بە نایاسایی دادەنرێت و داواكار جیا لە ڕووبەڕووبوونەوەی یاسایی بۆ ماوەی (٢٠) ساڵ مافی داواكردنی مۆڵەتی نابێت.
٧- زەوی دەستنیشانكراو بۆ پرۆژە دەبێت بەلایەنی كەم (٥)كم لە هەر شوێنێكی نیشتەجێ بوون وەك پارێزگاو شارو شارەدێ دووربێت. ئەو پاڵاوتگەیانەی ئێستا كاردەكەن و ئەم مەرجەیان تێدانییە دەبێت پابەندبن بەكاركردن بەپێی پێوەری ئەمریكی ساڵی ٢٠١٨ (EPA Clean Air Act 2018)
٨- زەوی دەستنیشانكراو بۆ پاڵاوتگە نابێت تێكهەڵچوون هەبێت لەگەڵ هیچ پرۆژەیەكی دیكە كە لەلایەن هەر وەزارەتێكی تری حكومەتەوە پلانی بۆ دانرابێت لە ماوەی (١٠) ساڵدا.
٩- قیرتاوكردن یان كۆنكریت كردنی گۆڕەپانی ناو پاڵاوتگە بۆ كۆنترۆڵكردنی تەپ و تۆز وهەروەها ژێر تانكییەكانی كۆگا كردن بۆ كۆنترۆڵ كردنی ڕژان یان دزەكردنی سووتەمەنی بۆ ناو زەوی.
١٠- بەمەبەستی بەدەستخستنی زەوی لەهەر دۆخێكدا دەبێت لاری نەبوونی لایەنە پەیوەندیدارەكان وەربگیرێت.

چوارەم: مەرجە ئابوورییەكانی پێدانی مۆڵەت
١- پێشكەشكردنی پاكانەی باج لەلایەن داواكارەوە بۆ سێ ساڵی ڕابردوو.
٢- پێشكەشكردنی كارتی لێهاتوویی كە وەكو بەڵگەی سەلمێنەری توانای دارایی داواكار بێت بۆ دامەزراندنی پاڵاوتگە.(Credit Proficiency)
٣- پێشكەشكردنی كۆی گشتی و سەرچاوەی سەرمایە بۆ دامەزراندنی پاڵاوتگە.
٤- داواكاری مۆڵەت پێشینەی دارایی پاك بێت وهیچ تاوانێكی دارایی ئەنجام نەدابێت.
٥- پێشكەشكردنی لێكۆڵینەوەی كەڵكی ئابووری كە پیشان بدات كەوا پاڵاوتگەكە چەند سوود یان قازانجی دەبیت.(Economical Feasibility).
٦- پێشكەشكردنی پلانی چۆنێتی بەبازاڕكردنی بەرهەمە نەوتییە پاڵێوراوەكان بەشێوەیەكی زانستی و تەندرووست بەگوێرەی پێوەرە باوەڕپێكراوە جیهانییەكان.

ماددەی (١٢): مەرجە تەكنیكییەكانی پێدانی مۆڵەت:

یەكەم: نەخشەسازی و ئاستی بەرهەمهێنان وپێوەری بەرهەمەكانی پاڵاوتگە:

١- تەكنۆلۆجیای پێشنیاركراو نویٚ و جێگیر بێت لەئاستی جیهانیداو شیاوی دامەزراندن وكارپێكردن بێت لەكوردستانداو هەروەها دەبێت بەرزترین ڕێژەی بەنزین و دیزڵ بەرهەم بهێنێت لە ڕێگای بەكارهێنانی ریفۆرمەرو بە شێوەیەک كە ڕێژەی بەرهەمە قورسەكان وەک نەوتی ڕەش لە (٢٥٪)دا تێنەپەڕێت.

٢- پاڵاوتگە دەبێت بەلایەنی كەمەوە بتوانێت (٣٠٠٠٠) بەرمیل نەوتی خاو لە ڕۆژێكدا بپاڵێوێت لە رووی نەخشەسازی و درووستكردن و توانای بەرهەمێنانییەوە ، بەڵام بەرهەمهێنانی رۆژانەی بەگوێرەی ئەو بڕە ماددە خاوەیە كەدەستی دەكەوێت. ئەو پاڵاوتگانەی ئاستی پاڵاوتنیان لە رێژەی دیاریكراو كەمتر بێت مۆڵەتییان پێنادرێت و ئەوەشی ئێستا لە كاردا بێت دەبێت خۆیان لەگەڵ ئەم مەرجەدا بگونجێنن یان ئەوەتا دەبێت دابخرێن.

٣- چۆنێتی دابینكردنی كەرەستە خاوەكان بۆ پڕۆژەكە و هەروەها دیاری كردنی خەسڵەتەكانی لەڕووی كواڵیتییەوە بەپێی نەخشەسازی پاڵاوتگە بێت و یەكەكانی پێویست بە پاڵاوتنی جۆری نەوتی خاو لە نەخشەسازی پاڵاوتگەكەدا هەبێت.

٤- كواڵیتی و جۆری بەرهەمەكان بەپێی ستانداردی عێراقی یان (Euro 4) بێت. ئەم مەرجە دەتوانرێت بگۆڕدرێت بۆ ئاستێكی بەرزتر لەسەر پێشنیاری لیژنەی پێداچوون و رەزامەندی وەزیری سامانە سروشتییەكان.

٥- نەخشەسازی ئەندازیاری و دڵنیابوون لەكواڵیتیی، وكەرەستەكان و بەكارخستنیان لەڕووی پاراستنی ژینگەو سەلامەتییەوە دەبێت بە بەڵگە بسەلمێنرێت.

٦- تاوەری دووكەڵ: دەبێت ستوونی دووكەڵ بە شێوەیەكی ئەندازەیی نەخشەسازی بۆ بكرێت لە لایەن تیمی ئەندازیاری تایبەتمەند بۆ ئەم مەبەستەش دەبێت پەیڕەوی ئەم مەرجانەی خوارەوە بكرێت:

أ- بەرزی تاوەری دووكەڵ

ب- تیرەی تاوەری دووكەڵ.

ت- ئاراستەی با

ث- دووری تاوەر لە یەكەكانی پاڵاوتگە.

٧- تاقیگە: دەبێت هۆڵێكی تایبەت بە شوێنی پشكنینی بەرهەمە نەوتییەكان ئامادە بكرێت، كە هەموو مەرجەكانی تاقیگەی تێدابێت لە ڕووی نەخشەسازی و سەلامەتییەوەو هەروەها دەبێت هەموو ئەو ئامێرانەی كە بۆ پشكنینی بەرهەمەكان بەكار دەهێندرێت بوونیان هەبێت و بەپێی پێوەرە نێودەوڵەتییە باوەڕپێكراوەكان بێت.

٨- بەشی میکانیك: پێویستە ئەم بەشە وەرشەیەکی تایبەت بە خۆیـان هـەبێت بۆ چاککردنـەوەی ئەو ئامێرانەی کە لە پاڵاوتگەدا لە کار دەکەون یان چاککردنەوەی ئەو ئامێرانەی کە توانایان کـەم دەبێت بەهۆی بەردەوامی بەکارهێنانیان ئەمەش بە پێی نەخشەسازی ڕووبەری پاڵاوتگە دەبێت.

٩- بەشـی ئـامێرە ووردەکـان: پێویسـتە ئـەم بەشـە وەرشـەیەکی تایبـەت بـە خۆیـان هـەبێت بـۆ چاککردنەوەی ئەو ئامێرە ووردانەی کە بە ژووری کـۆنترۆڵ دەبەسـترێنەوە، چـونکە هـەموو ئـەو ئامێرانەی لە ناو پاڵاوتگە کار دەکەن دەبێت بە ژووری کۆنترۆڵەوە بەسترابێتەوە.

١٠- ژووری کۆنترۆڵ: ئەم ژوورە بەشی نێت وۆرکی پاڵاوتگەیە کـە هـەموو ئامـێرەکانی نـاو پـاڵاوتگە بە کۆمپیوتەر دەبەسترێت.

١١- بەشی کارەبا: دابین کردنی کارەبا لە ئەستۆی خاوەن پڕۆژەکە دەبێێت، وپێویسـتە بـۆ ئـەم بەشـە وەرشەیەکی تایبـەت دابنرێـت بـۆ چـــاککردنەوەی هـەموو ئـامێرە کارەباییـەکانی نـاو پـاڵاوتگە لەگەڵ ئەو بزوێنەرانەی کە کارەبا بەرهەم دەهێنن.

١٢- بەشی بارکردن و بەتاڵ کردن: لەم بەشەدا پێویستە ئەم مەرجانەی خوارەوە پەیڕەو بکرێت:ـ

أ- بوونی کارمەندی پشکنین.

ب- بوونی کارمەندی تایبەت بەسەلامەتی وئاگرکوژێنەوە بۆ پشکنینی تانکەری گواستنەوی نـەوتی خاوو بەرهەمەکانی.

ت- دەبێت تەنها یەك دەرگای چوونە ژوورەوەو هاتنەدەرەوە هەبێت.

١٣- پێویستە هەر تانکـەرێکی گواسـتنەوەی نەوتـی خـاوو بەرهەمەکـانی کە لە پـاڵاوتگە دەردەچێـت پرۆتۆکـۆلی بـۆ بکرێـت هـەروەها ئـەو تانکەرانـەی کە دەچـنە ژوورەوە بـۆ بـەتاڵکردن دەبێـت سەرچاوەو خەسڵەتەکانیان لەسەر پرۆتۆکۆڵـەکە دیـاری بکرێـت ،و هـەروەها دەبێـت لە ڕاپـۆڕتی ڕۆژانە و مانگانەو ساڵانەی پاڵاوتگە دیاری بکرێت.

دووەم: مەرجەکانی تانکیی عەمبارکردن:

١- تانکیی عەمبارکردنی مادده هایدرۆکاربۆنییەکان دەبێت بە شێوەی پێوەری نێودەوڵەتی درووست بکرێت و گونجاو بێت لە گەڵ جۆری ئەو ماددەیەی تێیدا عەمباردەکرێت.

٢- کۆی گشتی قەبارەی تانکییەکانی عەمبارکردن بۆ بەرهەمەکانی هایدرۆکاربۆنی نابێت کەمتر بێـت لە کۆی گشتی بەرهەمهێنانی پاڵاوتگە بۆ ماوەی (٣٠) سی رۆژ.

٣- کـۆی گشـتی قـەبارەی عـەمباری مـادده هیدرۆکاربۆنییـەکان ومـادده کیمیاوییـەکان پێویسـتە بەشێوەیەك بێت کە بەشی (٣٠) سی ڕۆژی بەرهەمهێنان بکات.

٤- دیواری کـۆنکریتی بە چـوار دەوری تانکییەکـانی عەمبارکردنـدا درووسـت بکرێـت بەشـێوەیەك کە توانـای لە خـۆگرتنی قـەبارەی تانکیەکـەی هـەبێت لەکـاتی ڕووداوی نـەخوازراو یـان لیـك کـردن. هەروەها دەرگای هەبێت بە مەبەستی چوونەژوورەوەو هاتنەدەرەوە.

٥- هەر تانکییەك دەبێت زەمینەی جیاوازی هەبێت بۆ خاڵیکردنی تەزووی کارەبای زیانبەخش و بنکەی کارەبایی جودای بۆ کرابێت.

٦- بە مەبەستی خاوێنکردنەوەی ناوەوەی تانکی عەمبارکردن دەبێت خاڵی کرابێت لەهەموو ئەو ماددانەی کە مەترسییان هەیە لەسەر ژیانی مرۆڤ، وهەروەها دەبێت ڕێژەی گازەکان تیایدا دیاری بکرێت بە مەبەستی سەلامەتی لەکاتی چوونە ناوەوەی تانکییکەو دەبێت دەرچەکانی هەواو پایپەکانی کراوە بن، وهەروەها هەموو کەرەستەکانی سەلامەتی بەکار بهێنرێت.

٧- دەبێت مەرجەکانی سەلامەتی پەیڕەو بکرێت لە کاتی سەرکەوتن بۆ سەربانی تانکییەکان.

٨- لەکاتی چوونە ژوورەوە بۆ ناو تانکییەکان، ئەگەر ڕێژەی گاز لە (٠,٠٥%) زیاتر بێت دەبێت ماسك بەکاربهێنرێت، وهەروەها ئەو کەرەستانەی کە بۆ هەر مەبەستێك بەکاردەهێنرێت دەبێت کڵپە دروست نەکات و بە پێی پێوەری بەریتانی (٢٢٩) یان بە پێی پێوەری ئەمریکی بێت.

٩- نابێت هیچ جۆرە پاشماوەیەکی تانکییەکان عەمبارکردن فڕێ بدرێت و دەبێت بە پێی ڕێنمایی ژینگە پارێزی چارەسەر بکرێت.

١٠- پێش بەکارهێنانی تانکییەکانی عەمبارکردن دەبێت کێلە (کالیبرێت) بکرێت کە بەپێی پێوەرە جیهانییەکان بێت و قبوڵ کراو بێت لەلایەن وەزارەتەوە.

١١- هەموو ئامێرەکانی پێوانەکردن دەبێت بەپێی پێوەرە جیهانییەکان بێت و بەئامادەبوونی نوێنەری وەزارەت کێلە (کالیبرێت) بکرێت و ریکۆردی کێلەکان (کالبریشن) هەڵبگیرێت.

١٢- نەخشەسازی ودرووست کردن و تێکستی هەموو تانکییەکی عەمبارکردن دەبێت گونجاو بێت لەگەڵ جۆری بەرهەمی دیاریکراوو نابێت بۆ مەبەستی تر بەکار بهێنرێت.

١٣- شوێنی تانکییەکانی عەمبارکردن دەبێت بەلایەنی کەم (٤٥ م) لە یەکەکانی پاڵاوتگەوە دوور بێت و ڕووبەرەکەشی هێندەی (١,٥) جار تیرەی تانکییەکە بێت.

١٤- لەکاتی بوونی زیاتر لە تانکییەکی عەمبارکردن دەبێت تانکییەکان بەئەندازەی ڕووبەری تانکییەکان لەیەکترەوە دوورن.

سێیەم: مەرجەکانی ئامێرە پاڵەپەستۆدارەکان:

١-هەر ئامێرێك یان تانکییەك کە پەستانی بەرز یان نزمی هەبێت دەبێت بە پێی پێوەرە جیهانییەکان لەکەرەستەی باش و کواڵیتی بەرز بەشێوەیەك درووست کرابێت کەوا بەرگەی ئەو پاڵەپەستۆ بەرزە بگرێت.

٢- هەموو ئامێرە پاڵەپەستۆدارەکان دەبێت بەشێوەیەکی ڕێکخراو تاقیکردنەوەی بۆ بکرێت وئەنجامی تاقیکردنەوەکانیش تۆماربکرێت.

٣- هیتەری نەوت دەبێت (١٨) مانگ پاش یەکەم بەکارهێنان تاقیکردنەوەی بۆ بکرێت و پاش ئەم ماوەیە بە شێوەیەکی ڕێکخراو هەر (٣) مانگ جارێك تاقیکردنەوەی بۆ بکرێت.

٤- هەموو کۆمپرێسەرێکی هەوا دەبێت ڕۆژانە لە ئاو بەتاڵ بکرێت، لەکاتی بەردەست نەبوونی بەشی ناوەوەی کۆمپرێسەر دەبێت هەر مانگێك جارێك تاقیکردنەوەی بۆ بکرێت و دەبێت ئەنجامەکانیش تۆمار بکرێت.

٥- جیاکەرەوەکانی گاز دەبێت تاقیکردنەوەیان بۆ ئەنجامبدرێت لەکاتی پێویستدا، بەڵام نابێت ماوەکەی لە (١٨) مانگ تێپەڕببێت.

٦- پێویستە ڤاڵڤەکان بە هەموو جۆرەکانییەوە تاقیکردنەوەی گونجاویان بۆ ئەنجامبدرێت بەشێوەیەکی ڕێکخراوو لەکاتی پێویستدا، بەڵام بە لایەنی کەمەوە دەبێت یەکجار لە ماوەی (١٨) مانگدا ئەنجام بدرێت.

٧- هەموو ئامێرێکی پاڵەپەستۆ دەبێت پێوەری پاڵەپەستۆی تایبەتی خۆی هەبێت ولەسەرووی (١٠%)ی پاڵەپەستۆی پرۆسەکە کار نەکات.

٨- هەموو پایپەکان کە پاڵەپەستۆیان تێدایە دەبێت بە پێیی پێوەرە جیهانییەکان درووست کرابن و تاقیکردنەوەیان بۆ ئەنجامبدرێت پێش بەکارهێنانیان.

٩- هەموو ئامێرەکانی ناو پاڵاوتگەکە دەبێت بەشێوەیەکی ڕێکخراو پشکنینیان بۆ ئەنجامبدرێت وئەنجامی پشکنینەکەش تۆمار بکرێت و لەبەردەست بێت لەکاتی داواکردنی لە لایەن وەزارەتەوە.

١٠- لە کاتی هەبوونی هەر کێشەیەك لە ناو پاڵاوتگەکە، دەبێت ڕاپۆرتێکی تێرو تەسەل ڕادەستی وەزارەت بکرێت و تیایدا قەبارەو جۆری کێشەکە روونکرابێتەوە لەگەڵ ئەو زیانانەی بە پاڵاوتگەکەی گەیاندووە.

ماددەی (١٣): شێوازی بەڕێوەبردنی پاڵاوتگە و چاودێری کردنی لە لایەن وەزارەتەوە:

یەکەم- بەڕێوەبردنی پاڵاوتگە و هەماهەنگی کردن لە گەڵ وەزارەتدا:

دەستنیشان کردنی بەڕێوبەرێکی جێبەجێکار بۆ پاڵاوتگە کە بەرپرسیار دەبێت لە جێبەجێکردن و چاودێری هەموو ماددەکانی ڕێنمایی تایبەت بەمۆڵەتدان،وهەروەها بەڕێوەبەری جێبەجێکار دەبێت لە لایەن وەزارەتەوە ڕەزامەندی وەربگرێت پێش دەست بەکاربوون.

١- بەڕێوەبەری جێبەجێکار دەبێت کارمەندی لێهاتوو بە مەبەستی چاودێری یەکە جیاوازەکانی پاڵاوتگە دابمەزرێنێت وراپۆرتێك لەسەر شارەزایی وتوانای ئەو کارمەندانە بدات بەوەزارەت.

٢- بەڕێوەبەری پاڵاوتگە بەرپرسیار دەبێت لەمەشق پێکردن و راهێنانی پێویست بە چۆنییەتی کارکردن، سەلامەتی،ئاگر کوژێنەوەو سەرجەم بوارەکانی تری و هەروەها دڵنیابوون لەوەی کە هەموو کارمەندانی پاڵاوتگە ئەم مەشق و راهێنانەیان پێکراوەو بڕوانامەی تایبەتیان وەرگرتووە لە لایەنێکی باوەڕپێکراوەوە.

٣- بەڕێوەبەر بەرپرسیار دەبێت لە هەر کارێك لە ناو پاڵاوتگەدا کە بەپێی پێوەرە جیهانییەکان نەبێت هەتا ئەگەر لەم رێنماییە ئاماژەیان پێ نەدرابێت.

٤- دەبێت ڕێژەی (٧٥%) کارمەندانی پاڵاوتگەکە خەڵکی هەرێمی کوردستان بن، و هەروەها پلانی زیادکردنی ئەم ڕێژەیە لە لێکۆڵینەوەی پێشکەشکراو هەبێت. بەپێچەوانەوە بەڕێوەبەری جێبەجێکار بەرپرسیار دەبێت و ماوەی مۆڵەتی بۆ درێژ ناکرێتەوە ئەگەر یەکەم جار مۆڵەتی وەرگرتبێت.

٥- وەزارەت بەڕێوەبەرێکی گشتی دیاری دەکات بەمەبەستی چاودێری و بەدواداچوونی کارەکانی پاڵاوتگە.

دووەم- شێوازی چاودێریکردنی پاڵاوتگە لە لایەن وەزارەتەوە:

١- دەبێت ڕاپۆرتی ڕۆژانەو مانگانەو ساڵانە لەلایەن بەڕێوەبەری جێبەجێکاری پاڵاوتگە پێشکەشی وەزارەت بکرێت.

٢- لەماوەی (١٠) ڕۆژ دوای تەواوبوونی هەر مانگێك، بەڕێوەبەری پاڵاوتگە دەبێت ڕاپۆرتی مانگانە پێشکەش بە وەزارەت بکات و تیایدا ئەم خاڵانە ڕوون بکرێتەوە:

أ- بڕو قەبارەو کواڵیتی و ئەنجامی پشکنینی نەوتی خاوو گاز یان هەر ماددەیەکی هایدرۆکاربۆنی کە لەپاڵاوتگە بەکارهێنراوەو لەناو ڕاپۆرتەکانی ڕۆژانەو مانگانەو ساڵانەدا هەبێت وهاوپێچ کرابێت.

ب- پێشکەش کردنی بەڵگەی ڕاستەقینەی تایبەت بەدیاریکردنی سەرچاوەی بەدەستهێنانی بڕی کەرەستەی خاوی هایدرۆکاربۆنی (نەوتی خاو) یان هەر ماددەیەکی تر.

ت- دیاری کردنی بڕی ماددەی نا هایدرۆکاربۆنی بەکار هێنراو لە پاڵاوتگە.

ث- داهاتی مانگانە.

ج- ڕاپۆرتێك لە سەر ڕووداوە گرنگەکان، تەکنیکی بێت یان نا تەکنیکییەکان

ح- ڕاپۆرت لە سەر هەر کوژاندنەوەیەك بەمەبەستی چاککردنەوە یان گۆڕانکارییەك ئەنجامدرابێت.

٣- (٢٠) ڕۆژ پاش تێپەربوون بە سەر هەر ساڵێکی کارکردن دەبێت ڕاپۆرتی ساڵانە بدرێت بە وەزارەت.

٤- وەزارەت مافی ئەوەی هەیە هەر کاتێك داوای تۆمارەکان، داتاکان، بەڵگەکان و دۆسیەکان بکات و بەڕێوبەری پاڵاوتگە دەبێت لە ماوەی (٦) ڕۆژ پێشکەشی بکات.

٥- هەموو داتاو، دۆسیَ و، زانیاری و بەڵگەکانی پاڵاوتگە دەبێت بۆ ماوەی (٥) ساڵ ئەرشیف بکرێت.

ماددەی (١٤): مەرجەکانی داخستن، گۆڕین یان زیادکردنی یەکە لە پاڵاوتگەدا

١- بۆداخستنی ئەو پاڵاوتگەی کە مۆڵەتی فەرمی هەیە، دەبێت داوایەك پێشکەش بەوەزارەت بکرێت و دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی، دەبێت چارەنووسی کەلو پەلەکانی پاڵاوتگەکە دیاری بکرێت و شوێنی پاڵاوتگە پاك بکرێتەوە لە هەر جۆرە پاشماوەیەك بەشێوەیەك کە گونجاو بێت لە گەڵ مەرج وپێوەرەکانی دەستەی پاراستنی سەلامەتی و ژینگە، هەموو ئەمانە بەڕەزامەندی و ئاگاداری وەزارەت دەبێت.

٢- داواکاری بۆ گۆڕانکاری یان زیادکردنی یەکە لە پاڵاوتگە، بە مەبەستی زیادکردنی ئاستی بەرهەمهێنان دەبێت لەڕێی فۆرمێکی دیاریکراوەوە پێشکەشی وەزارەت بکرێت.

٣- هەموو گۆڕانکارییەك کە بەمەبەستی فراوانکردن یان بەرزکردنەوەی بەرهەمهێنان بێت، دەبێت پێشوەخت ڕەزامەندی وەزارەت وەربگرێت و بڕی پارە بەپێی قەبارەی گۆڕانکارییەکە دیاردەکرێت و دەبێت لەلایەن هەڵگری مۆڵەتەوە بدرێت.

ماددەی (١٥): مەرجەکانی سەلامەتی

یەکەم: مەرجەکانی سەلامەتی ئاگرکەوتنەوە:

١- بەڕێوبەری جێبەجێکاری پاڵاوتگە دەبێت کەسێکی شارەزاو خاوەن ئەزموون بەمەبەستی چاودێری و جێبەجێ کردنی ڕێنمایی تایبەت بەپاراستن لەئاگرکەوتنەوەو تەقینەوە دەستنیشان بکات.

٢- پاڵاوتگە دەبێت کەرەستەو ئامێری گونجاوی ئاگر کوژێنەوەی هەبێت بە مەبەستی کۆنترۆڵکردن و کوژاندنەوەی هەر جۆرە ئاگرێك یان تەقینەوەیەك لە ئەگەری ڕوودانی لە ناو پاڵاوتگەکەدا.

٣- پاڵاوتگە دەبێت هەماهەنگی هەبێت لەگەڵ نزیکترین یەکەی بەرگری شارستانیداو ئاگاداریان بکاتەوە لە جۆری چالاکییەکانی ناو پاڵاوتگەکەو پێداویستییەکانی کۆنترۆڵکردن لەکاتی ڕوودانی ئاگر یان تەقینەوەدا.

٤- هەموو کەرەستەکانی ئاگر کوژێنەوە دەبێت بەشێوەکی ڕێکخراو پشکنینیان بۆ بکرێت. ڕێکەوتی دوایین پشکنین دەبێت لە سەر ئامێرەکان چاپ بکرێت و تۆمارێک هەبێت بۆ ژمارەی پشکنینەکان.

٥- هەموو کارمەندانی ناو سنووری پاڵاوتگەکە دەبێت مەشق و ڕاهێنانی تایبەتییان بەئاگرکەوتنەوە کوژاندنەوە ئەنجام دابێت وبڕوانامەی تایبەتییان لەو بوارەدا لە لایەنێکی باوەڕپێکراوەوە وەرگرتبێت پێش دەست بەکاربوونیان لە پاڵاوتگەکە.

٦- ڕێنماییەکانی تایبەت بە چۆنیەتی هەڵسوکەوت کردن لە کاتی ڕوودانی ئاگرکەوتنەوەدا، دەبێت لە ناو هەموو یەکە جیاوازەکانی پاڵاوتگە هەڵواسرابێت و کارمەندان یان هەر سەرەدانکەرێکی لێ ئاگاداربکرێتەوە.

٧- ڕێگای گەیشتن بە یەکە جیاوازەکانی ناو پاڵاوتگە دەبێت خاڵی بێت لە هەر جۆرە بەربەستێك بۆ ئۆتومبێلی بەرگری شارستانی بۆ کوژاندنەوی ئاگر بە خێرایی لەکاتی ئاگرکەوتنەوە یان ڕوودانی تەقینەوەدا.

٨- جگەرەکێشان و هەڵگرتنی هەر جۆرە ئامێرێك کە مەترسی ئاگرکەوتنەوەی لێ بکرێت لە ناو پاڵاوتگە قەدەغە دەبێت، جیا لەشوێنی تایبەت ودیاریکراو.

٩- لە کاتی ڕوودانی ئاگرکەوتنەوەدا دەبێت یەکەی بەرگری شارستانی بە زووترین کات ئاگادار بکرێتەوە. زانیاری لەکاتی ڕووداوەکە و ئاگادار کردنەوەی بەرگری شارستانیش تۆماربکرێت.

١٠-پێویستە وریاکەرەوەی ئاگرکەوتنەوەو تەقینەوەی نەخوازراو لەهەموو نووسینگەکان و لەناو سنووری پاڵاوتگەکەدا دابنرێت و بەشێوەیەکی ڕێکخراو پشکنینیان بۆ بکرێت بەمەبەستی دڵنیابوون لەکارکردنیان.

دووەم: هێماکانی هۆشداری و ڕێنمایی تایبەت بەخودی پاڵاوتگەکان:

١- لە هەموو شوێنێکدا کە جگەرەکێشان قەدەغەکراوە دەبێت هێمای جگەرە نەکێشانی تێدا هەڵواسرابێت.

٢- هێماکانی هۆشداری بۆ هەر مەبەستێك دەبێت بە ئاسانی ببینرێت و ڕوون بێت و هەڵواسرابێت، وهێمای نەچوونە ژوورەوەی کەسانی ڕێگەپێنەدراو دەبێت لە تەلبەند یان دیواری جیاکەرەوەی سنووری پاڵاوتگە هەڵواسرابێت.

٣- لە سەر هەموو کەرەستە کیمیاوییەکان دەبێت هێماکانی تایبەت بە مەترسی ئەم کەرەستانە هەبێت و دەبێت ڕوون ئاشکرا بێت.

٤- کارکردن لە سەر هەر یەکەیەك یان ئامێرێك بەبێ تەواوکردنی ڕاهێنانی تایبەت بە کارکردن لە سەر ئامێرەکە یان بەبێ چاودێری کەسی شارەزا قەدەغەیە و لە ئەگەری ڕوودانی هەر ڕووداوێکی نەخوازراودا بەڕێوەبەر بەرپرسیار دەبێت.

٥- دەرکردنی ڕێنمایی لەلایەن پاڵاوتگەوە تایبەت بە چۆنییەتی هەڵسوکەوت کردن لەکاتی ڕوودانی هەر ڕووداوێکدا دەبێت بەڕەزامەندی وەزارەت بێت و سەرجەم کارمەندانی پاڵاوتگەکەش ڕاهێنانی لەسەر بکەن.

٦- پێش ئەنجامدانی هەر پرۆسەیەك لە ناو پاڵاوگە دەبێت هەڵسەنگاندنی مەترسی (Risk Assessment) بکرێت و کارمەندانی تایبەت بە پرۆسەکە لێی ئاگادار بکرێنەوە.

سێیەم: جلو بەرگ و کەرەستەی سەلامەتی

١- بەرێوەبەری پاڵاوتگە دەبێت جلو بەرگ، ماسك، چاویلکەی سەلامەتی، کڵاوی سەلامەتی و هەموو کەرەستەکانی تری تایبەت بەسەلامەتی کارکردن بۆ کارمەندان دابین بکات.

٢- بەڕێوبەری پاڵاوتگە بەرپرسیار دەبێت لە دڵنیابوون لە بەکارهێنانی کەرەستەکانی سەلامەتی لە کاتی کارکردن لە ناو پاڵاوتگەدا.

٣- دوشی سەلامەتی و دوشی چاو دەبێت لە شوێنە ستراتیژیەکانی پاڵاوتگە دابنرێت کە ئەگەری کەوتنە ژێر کاریگەری کەرەستەی کیمیاوی هەیە.

٤- هەر ئامێرێك یان یەکەیەکی ناو پاڵاوتگە لە ژێر پاڵەپەستۆی بەرزتربێت لەوەی کە پێویستە یان بەشێکی جوڵاوی هەبێت دەبێت تەلبەندی بۆ بکرێت تا رێگری بکات لە بەرکەوتنی ڕاستەوخۆ لە کاتی ڕووداوی نەخوازراودا.

چوارەم: تەندروستی و فریاگوزاری سەرەتایی

١- دەبێت بنکەیەکی تەندرووستی و فریاگوزاری سەرەتایی لەناو پاڵاوتگەکەدا دابنرێت وکارمەندی پزیشکی بە شێوەیەکی هەمیشەیی تیایدا کاربکات،وهەروەها دەبێت بنکە تەندروستییەکە ئەمبۆڵانسی تایبەت بەخۆی هەبێت، لەگەڵ هەموو کەرەستەکانی فریاگوزاری سەرەتایی.

٢- سندوقی فریاگوزاری سەرەتایی لە هەموو نووسینگەو شوێنە جیاوازەکانی ناو پاڵاوتگەکەدا دابنرێت وکارمەندانیش لەو شوێنانە ئاگادار بکرێنەوە.

پێنجەم: هەر رووداێکی نەخوازراو

١- هەر ڕووداوێك کە ڕوو دەدات لە ناو سنووری پاڵاوتگەکەو ئەگەری گیان لە دەستدان یان برینداربوونی لێبکەوێتەوە دەبێت بکرێت بەراپۆرت و وەزارەت و بنکەی پۆلیسی لێ ئاگاداربکرێتەوە.

٢- هەموو ڕووداوە نەخوازروەکان دەبێت تۆمار بکرێن و زانیارییە پێویستەکانی سەبارەت بەو ڕووداوانە تۆمار بکرێن وهەڵبگیرێت.

٣- خاوەن و سەرجەم کارمەندانی پاڵاوتگەکە دەبێت هاوکاری تەواوی لێکۆڵینەوەکان بکەن بۆ دەرخستنی ڕاستی ڕووداوەکان لە ئەگەر رووداننیاندا.

ماددەی (١٦): مەرجەکانی پاراستنی ژینگە

یەکەم: ڕاپۆرتی هەڵسەنگاندنی کاریگەریی ژینگەیی

بەرێوەبەری جێبەجێکاری پاڵاوتگەکە بەپێی ڕێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠١٣)ی دەستەی ژینگە، پۆلێنکردنی پرۆژەکان لەرووی پیسکردنی ژینگەوە پێویستە راپۆرتی هەڵسەنگاندنی کاریگەریی ژینگەیی بۆ پاڵاوتگە بکات بەر لە دەستپێکردنی پرۆژەکەو پێشکەشی دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگەی بکات، دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی لەسەر گونجاوی شوێنی پاڵاوتگەکە بەپێی مەرجەکانی ئەم ڕێنماییە.

دووەم: پێداویستییەکانی چارەسەرکردنی پاشماوەو دەرهاویشتەکان

١- دامەزراندنی وێستگەیەکی چارەسەری فیزیاوی و کیمیاوی و بایۆلۆجی بۆ ئاوی پیس کە توانایەکی باشی هەبێت بۆ کەمکردنەوەی خەستی هەموو پیسکەرەکانی ناو ئاو بەجۆرێك بگونجێت لە گەڵ سیستەمی پاراستنی سەرچاوەکانی ئاو بە گوێرەی پێوانە ژینگەییەکان کە دەسەڵاتی ژینگەیی دەری دەکات.

٢- دووبارە بەکارهێنانی ئاوی چارەسەرکراو (ریسایکلینگ) بەبەکارهێنانی تەکنۆلۆجیای گونجاو بەپێی پێوەری جیهانی.

٣- دانانی ئامێری پشکنینی هەوا بۆ زانینی بڕو جۆری دەرهاویشتەکان (Nox,H2S,Cox,SOx,VOCs) لەناو پاڵاوتگەکەدا.

٤- چارەسەرکردنی دەرهاویشتە گازییەکان بۆ بەرگە هەوا بەجۆرێك بگونجێت لەگەڵ خەسڵەتی هەوا کە بەپێی ڕێنمایی ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١١) لە لایەن دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگەوە دەرچووە.

٥- کۆنترۆڵکردنی ژاوەژاو بە پێی ڕێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠١١) کە لە لایەن دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگەوە دەرچووە.

٦- دانانی سیستەمی جیاکردنەوەی پاشماوە ڕەقە مەترسیدارەکان کە لەئەنجامی پڕۆسەی بەرهەمهێنان و وێستگەی چارەسەری ئاوەڕۆکان دروست دەبێت، بە شێوەیەکی درووست لەڕووی ژینگەییەوە بەڕەزامەندی لایەنە پەیوەندیدارەکان یان لە ڕێگای کۆمپانیای تایبەتمەند بەچارەسەرکردن پاشماوە ڕەقە مەترسیدارەکان.

٧- دابینکردنی تاقیگەیەکی تەواوکار بۆ پشکنینی ئاوە پیشەسازییەکان دوای چارەسەرکردنیان بۆ دڵنیابوون و گونجانیان لەگەڵ پێوەرە ژینگەییەکاندا.

٨- لە کاتی ڕژانی سوتوەمەنی پێویستە ماددەی تایبەت (کە دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە ڕەزامەندی لەسەر هەبێت) بەکار بهێندرێت بۆ چاککردنەوەی پاشماوەی ڕژاوی سووتەمەنییەکان.

سێیەم: کەرەستە کیمیاوییە قەدەغەکراوەکان:

١- لیستی کەرەستە کیمیاوییەکان کە لەپاڵاوتگەکەدا بەکار دەهێنرێت دەبێت لەڕووی سەلامەتی ژینگەییەوە گونجاوبێت و ڕەزامەندی وەزارەت و دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگەی لەسەر درابێت.

٢- لیستی کەرەستە کیمیاوییەکان کە بە مەبەستی تێکەڵکردن لە ناو بەرهەمەکان بە کاردێت دەبێت لە ناو لیستی کەرەستە کیمیاوییە قەدەغەکراوەکان نەبێت بە پێی ستانداردی ئەوروپی.

٣- کەرەستە کیمیاوییەکان کە بە مەبەستی بەرزکردنی کوالێتی بەرهەمەکان بە کار دەهێنرێت نابێت قورقوشمیان تێدا بێت و بۆ کەرەستەی دیکە دەبێت لە لایەن وەزارەتەوە ڕەزامەندی وەربگیرێت.

٤- جۆر و قەبارەی کەرەستەی کیمیاوی کەهاوردە دەکرێت دەبێت پێشوەخت رەزامەندی وەزارەت وەرگیرابێت، هەر پابەند نەبوونێك بەم ڕێنماییە وەك سەرپێچی هەژمار دەکرێت وخاوەن پاڵاوتگە دووچاری بەرپرسیارێتی یاسایی و سزا دەبێتەوە.

٥- دابینکردنی پێداویستییەکانی دڵنیایی وتایبەت بە کۆنترۆڵکردنی هەر ڕووداوێکی لەناکاو کەدەبێتە هۆی بڵاوبوونەوەی کەرەستە کیماویی و پیسکردنی ژینگە.

چوارەم: رووبەری سەوزایی

ڕێژەی سەوزایی لە (٢٥%)ی ڕووبەری پاڵاوتگە کەمتر نەبێت. چاندنی دوو ڕێز داری هەمیشە سەوز لە چوار دەوری پاڵاوتگەکەو هەروەها چاندنی دار لە هەردوو بەری شەقامە ناوخۆییەکاندا.

ماددەی (١٧): مەرجە یاساییەکان و پاراستنی ئاسایش

یەکەم: روونی و دیار بوونی سەرچاوەی سەرجەم کەرەستەی بەکارهاتوو لەپاڵاوتگەکەدا

١- هێنانی کەلوپەلی پێویست لە دەرەوەی هەرێمی کوردستان دەبێت دیاری بکرێت بە لیست وبە نووسراوی فەرمی پاڵاوتگەکەو رەزامەندی وەزارەتی لەسەر وەربگیرێت.

٢- پێویستە هەر پاڵاوتگەیەک کە لە دەرەوەی هەرێمی کوردستان دروست کرابێت و هاوردەکرابوو، ئەوا دەبێت گشت نووسراوەکانی تایبەت بەکڕین و وێنەی ڕەسەنی لەلایەن داواکاری مۆڵەت پێشکەش بکرێت لە کاتی وەرگرتنی ڕەزامەندی لەلایەن وەزارەتەوە لەو شوێنەی کە کڕاوە دەبێت پەسندکرابێت بە مەبەستی دڵنیابوون کەوا بەشێوەیەکی یاسایی کڕاوەو ئەگەر پاڵاوتگەکە لە هەرێمی کوردستان درووست کرابێت بەهەمان شێوە بە بەڵگە بسەلمێندرێت.

دووەم: شوێنی پاڵاوتگە لە ڕووی یاساییەوە:

١- درووست کردنی دیوارێکی ڕێکوپێك یان تەلبەندکردنی چواردەوری پاڵاوگەکە کە بەرزییەکەی لە (٢) دوو مەتر کەمتر نەبێت بە شێوەیەك کە ڕێگر بێت لە هاتنە ناوەوەی کەس و ئۆتۆمبیلی ڕێگەپێنەدراوو ئاژەڵی کێوی.

٢- دەرگای تایبەت هەبێت بە مەبەستی چوونە ژوورەو هاتنەدەرەوە کە بەئاگاداری کارمەندی پاسەوانی تایبەت بێت .(security)

٣- دانانی کامێرای چاودێری لە پاڵاوتگەکەو مانگانە بە (سی دی) و (فلاش میمۆری) ئەو تۆمارە ڕەوانەی وەزارەت بکرێت بەمەبەستی پێداچوونەوەیان و دەبێت پاڵاوتگەکە هەڵیان بگرێت بۆ ماوەی شەش ساڵ تا لەکاتی پێویستدا سوودی لێ وەربگیرێت.

٤- دانانی گشت کارمەندەکان و پاسەوانی تایبەت بۆ پاڵاوگەکان دەبێت ڕەزامەندی وەزارەتی ناوخۆی لەسەر هەبێت.

ماددەی (١٨): سەرپێچی و سزاکان

١- دامەزراندنی هەر پاڵاوتگەیەک بە بێ مۆڵەت دوای ڕێکەوتی دەرچوونی ئەم ڕێنماییە بە تاوان هەژمار دەکرێت و ڕووبەڕووی ڕێکاری یاسایی دەبێتەوە.

٢- هەر پاڵاوتگەیەک کە ئێستا بوونی هەیە مافی کار کردنی نابێت هەتا ئەم ڕێنماییە جێبەجێ نەکات، لە ماوەی دیاریکراودا کە لە سێ (٣) مانگ تێپەڕنەبێت لە ڕۆژی جێبەجێکردنی ڕێنماییەکانەوە. پاڵاوتگە مافی کار کردنی دەبێت پاش وەرگرتنی مۆڵەت. لەدەسەڵاتی وەزیردایە کە لە هەلومەرجی تایبەتدا ئەم ماوەیە درێژبکاتەوە بە شێوەیەك لە (٦) مانگ تێپەڕنەکات.

٣- لە کاتی هەبوونی هەر سەرپێچییەك لێژنەیەك لە لایەنە پەیوەندیدارەکان پێك دەهێندرێت بۆ مەبەستی بەدوواداچوون. لە ئەگەری هەبوونی سەرپێچی بڕی (١٠٠،٠٠٠$) وەك پێبژاردن دیاریدەکرێت و خاوەن پاڵاوتگە یەکەم هۆشداری بۆ دەردەچێت.

٤- لە دۆخی دووبارە بوونەوەی سەرپێچییەکان، سەرەڕای وەرگرتنی پێبژاردن کە لە بڕگەی سەرەوە هاتووە مۆڵەتی کارکردنیش لە کارگە وەردەگیرێتەوە.

٥- ئەگەر هەر سەرپێچییەك ڕووداوی نەخوازرای لێبکەوێتەوە وەك گیان لە دەستدان، برینداربوون، پیس بوونی ژینگە، سەرەڕای هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەت دەبێت قەرەبووی زیانەکان بکاتەوە و سەرجەم ڕێکارە یاساییەکان لەبەرامبەردا دەگیرێتەبەر.

٦- هەر سەرپێچییەک بە پابەندبوون بە مەرجەکانی ئەم ڕێنماییە دەبێتە هۆی سزادان بە پێی ئەم ڕێنماییە یان هەر سزایەک کە لە لایەن لیژنەی بەدواداچوون پێشنیار دەکرێت.

ئەحکامی کۆتایی

ماددەی (١٩): وەزارەت دەتوانێت بە ڕێگەی هاوبەشی کردن لەگەڵ کەرتی تایبەت و وەبەرهێنەری ناوخۆیی و بیانی پاڵاوتگە درووست بکات بەپێی ئەم ڕێنماییە.

ماددەی (٢٠): وەبەرهێنەری بیانی هەمان مامەڵەی وەبەرهێنەری ناوخۆیی لەگەڵدا دەکرێت سەبارەت بە حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە.

ماددەی (٢١): وەزیری سامانە سرووشتییەکان بەپشت بەستن بەڕاسپاردەکانی لیژنەی بەدواداچووندا، دەتوانێت مۆڵەتدان بەدرووستکردنی پاڵاوتگە رابگرێت.

ماددەی (٢٢): کار بە هیچ ڕێنماییەك ناکرێت کە ناکۆك بێت لەگەڵ حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە.

ماددەی (٢٣): ئەم ڕێنماییە جێبەجێدەکرێت لەڕۆژی بڵاوکردنەوەی لەڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا.

مەسرور بارزانی
سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران
وەزیری سامانە سروشتییەکان بە وەکالەت

هۆیەکانی دەرچواندن

بەمەبەستی هاندانی کەرتی تایبەت بۆ پەرەپێدانی ئابووری هەرێمی کوردستانی عێراق بە بەشدار بوونیان لە ئاوادانکردنەوەی ژێرخانی پیشەسازی لە ڕێگای بەشدار بوون و وەبەرهێنان لە چالاکی پاڵاوتنی نەوت بە شێوازێکی سەردەمییانە کە سەلامەتی هاووڵاتیان و ژینگەی کوردستان بپارێزێت،و رەخساندنی هەلی کاری زیاترو، زیاتر کردنی بەرهەمە نەوتییەکان و پڕکردنەوەی پێداویستی ناوخۆیی، ئەم رێنماییەمان دەرچواند.